

ਆਰ ਐਨ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਐਮ ਐਮ ਪੁੰਡੀ ਜੇ. ਜੇ.
 ਪੰਜਾਬ ਗੰਨ ਹਾਊਸ, ਮੁਕਤਸਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ
 ਬਨਾਮ
 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਜਵਾਬਦਾਰ।
 1977 ਦਾ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਸੰਦਰਭ ਨੰ. 10।
 20 ਮਾਰਚ 1984

ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1948 ਦਾ XLV1)- ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਅਤੇ 11- ਰੁਪਏ ਦਾ ਟਰਨਓਵਰ। ਇਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 6200 ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ — ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਰਹੀ ਹੈ। 20,000 ' ਵਧੀਆ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ-ਅਜਿਹਾ ਮੁਲਾਂਕਣ-ਕੀ ਮਨਮਾਨੀ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੰਮ ਦਾ ਤੱਤ-ਕੀ ਅਟਲ ਹੈ।

ਫਤਿਹਾ ਗਿਆ, ਕਿ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦੱਬਿਆ ਟਰਨਓਵਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ 6200 ਨੂੰ ਟਰਨ ਓਵਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਕ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਦਬਾਏ ਟਰਨਓਵਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਟਰਨਓਵਰ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿਟੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ, ਤਰਕਹੀਣ, ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਜਾਂ ਮਨਘੜਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 8)।

22(1) ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ, ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ 3 ਮਈ, 1974 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 1971-72 ਲਈ।

"ਕੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਥਿਤ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 6,200 ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 20,000 ਦੀ ਕੁੱਲ ਟਰਨ ਓਵਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਰੰਟੀ ਹੈ?"

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਅਰੁਣ ਜੈਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

ਡੀਐਸ ਬਰਾੜ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਮ.ਐਮ ਪੁੰਡੀ, ਜੇ.

(1) ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: -

"ਕੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਥਿਤ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 6,200 ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਟਰਨਓਵਰ ਵਿੱਚ 20,000 ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਰੰਟੀ ਹੈ?"

ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(2) ਮੁਲਾਂਕਣ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡੀਲਰ ਹੈ ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 1971-72 ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। 2,08,076.02 P. ਇਸਨੇ ਕੁਝ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ) ਦੁਆਰਾ 19 ਜਨਵਰੀ, 1972 ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਥਾਨ ਦਾ ਅਚਨਚੇਤ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡੀਲਰ ਨੇ 16 ਸਤੰਬਰ, 1971 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਸ਼ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਕਦ ਬਕਾਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। 19 ਜੁਲਾਈ, 1971 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਿਲ ਬੁੱਕ, ਇਕ ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਕਸਰਤ ਕਿਤਾਬ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ 200000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 6,200 ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵਿਕਰੀ ਬਿੱਲ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਮਤਭੇਦ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮਤਭੇਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 6,200 ਇਸਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ 22 ਮਈ, 1972 ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਕੁੱਲ ਟਰਨਓਵਰ ਵਿੱਚ 20,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 10(6) ਦੇ ਤਹਿਤ 50 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 50 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(7) ਦੇ ਤਹਿਤ 1,500। ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਉਪ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿਅਰਥ ਸੀ। ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

“ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੀਲਰ ਦੁਆਰਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਦੇ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗਾਹਕ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੀਲਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਟਰਨਓਵਰ ਨੂੰ 20,000। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋੜ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ।”

ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਨਿਰਣਾ" ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਮਨਮਾਨੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਟਰਨਓਵਰ ਨੂੰ 20,000 ਜਦੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਵਿਕਰੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਸੀ। 6,200, ਉਸਨੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। 6,200 ਹੈ

ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਅੰਕੜੇ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। 20,000 ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਹਰੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਪਹੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਤੱਤ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਵਾਜਬ ਉਦੇਸ਼ ਡੇਟਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸ਼ੁੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਆਇਰਨ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਨਾਮ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਯੂਪੀ, (2) 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਨਯੋਗ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ

Punjab Gun House, Muktsar v. The State of Punjab
(M. M. Punchhi, J.)

ਵਧੀਆ ਨਿਰਣਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਮਨਘੜਤ ਮੁਲਾਂਕਣ।

(3) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬਨਾਮ ਐਚ.ਐਮ. ਐਸੁਫਲੀ ਐਚ.ਐਮ. ਅਬਦੁਲਾਲੀ, (3) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ: -

ਬਚੇ ਹੋਏ ਟਰਨਓਵਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟਰਨਓਵਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ "ਵਧੀਆ ਨਿਰਣਾ" ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਜਾਂ ਲੁਭਾਉਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜੇਕਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਨੁਮਾਨ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜੱਜ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦਾ "ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਨਿਰਣਾ" ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ "ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਫੈਸਲੇ" ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਟਰਨ ਓਵਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਦਾ - ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਜੇ

- (1) 30 STC 342
- (2) 44 STC 228.
- (3) 32 STC 77.

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1984)2

ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਖਾਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ। ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਆਧਾਰ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਮੁੱਲ ਲਈ 19 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਇੱਕ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਟਰਨਓਵਰ ਸੀ। ਰੁ. 31,171.28 ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸਯੋਗ ਟਰਨਓਵਰ ਵਧਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟਰਨਓਵਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਸੀ। 2,50,000 ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਰੁਪਏ 1,00,000 ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ / ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਰਾਰ ਹੋਇਆ ਤੁਰਾਵਰ 10,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। 31,171.28, ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਤਾ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟਰਨਓਵਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਟੈਕਸਯੋਗ ਟਰਨਓਵਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ। 31,171.28 ਇਹ ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ: -

“ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਝੂਠੇ ਖਾਤੇ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਲਈ ਦੱਬੇ ਗਏ ਟਰਨਓਵਰ ਦਾ ਸਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਟਰਨਓਵਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪਹੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਖੋਜੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇੱਕ ਓਵਰ-ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਘੱਟ ਅਨੁਮਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਉਸਦੇ "ਵਧੀਆ ਨਿਰਣੇ" ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਆਧਾਰ, ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਲ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਸਹੀ ਟਰਨਓਵਰ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

ਏ.ਵੀ.ਕੇ. ਮਾਰੀਮੂਬੂ ਨਾਦਰ ਅਤੇ ਬੁਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ, (4) ' ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ

(4) 47 STC 314.

ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਦੱਬੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 16 ਗੁਣਾ ਗੁਣਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਟਰਨਓਵਰ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ 6,200 ਨੇ ਟਰਨਓਵਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੱਬੇ ਟਰਨਓਵਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 6,200 ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਦਮਨ "ਨਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਮਿਤੀਆਂ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਹ ਪਤਾ 19 ਜਨਵਰੀ, 1972 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਟਰਨਓਵਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸਦੇ ਡੋਮੇਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਟਰਨਓਵਰ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸਿੱਟਾ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾਲ ਸੀ, ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣ, ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਜਾਂ ਮਨਘੜਤ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ, ਜਿਸਦੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਰਾਏ ਹੈ।

(5) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਰਾਏ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਾਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

Punjab Gun House, Muktsar v. The State of Punjab
(M. M. Punchhi, J.)

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ